

FAKTORY PODPORUJÚCE OSVOJOVANIE SLOVENSKEHO JAZYKA NA PRVOM STUPNI ZÁKLADNÝCH ŠKOL S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM

SZÖKÖL István, SK

Resumé

Kontinuálne zlepšovanie vyučovacieho procesu vyžaduje predovšetkým od učiteľov, aby sa neustále zamýšľali, analyzovali a hodnotili vlastnú prácu a snažili sa ju skvalitňovať. Príspevok sa zaoberá zavedením manažérstva kvality do vyučovacieho procesu, pretože jedným zo spôsobov zvyšovania kvality vzdelávania je vybudovanie systému manažérstva kvality na základných školách, pričom sa budeme zameriavať výlučne na školy s vyučovacím jazykom maďarským. Súčasťou príspevku je prieskum klímy školskej triedy zameraný na overenie aktuálneho stavu sociálnej klímy triedy vo vyučovacom predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra (SJ a SL). Vo vyučovaní tohto predmetu na primárnom stupni vzdelávania sa musí venovať náležitá pozornosť skutočnosti, že žiaci do 1. ročníka základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) prichádzajú s odlišnými jazykovými a rečovými kompetenciami.

Kľúčové slová: primárne vzdelávanie, vyučovací proces, manažérstvo kvality, školy s VJM, klíma školy.

FACTORS SUPPORTING THE ACQUISITION OF THE SLOVAK LANGUAGE IN SCHOOLS WITH HUNGARIAN LANGUAGE OF INSTRUCTION

Abstract

Continuous improvement of the teaching process requires teachers to constantly think, analyse and evaluate their own work and try to improve its quality. The paper deals with the introduction of quality management in the teaching process, since one way of improving the quality of education is to build a quality management system at primary schools, focusing exclusively on schools with Hungarian language of instruction. The paper includes the climate survey of the school class aiming at verifying the current state of the social climate of the class in the subject of Slovak language and Slovak literature. When teaching this subject at the primary level of education, attention has to be paid to the fact that pupils in the first year of primary school with Hungarian language of instruction come with different linguistic and speech competences.

Key words: primary education, teaching process, quality management, schools with Hungarian language of instruction, school climate.

Úvod

V súčasnej dobe má kvalita vo všeobecnosti dominujúci charakter vo všetkých oblastiach života. V Európskej únii (ďalej EÚ) sa zdôrazňuje potreba „viacjazyčnosti“ Európanov. Príslušníci väčšiny európskych národov ovládajú dva alebo viac cudzích jazykov kvôli potrebe komunikovať v rámci vlastného štátu alebo s príslušníkmi susediacich štátov. Cieľom nie je zvládnutie cudzích jazykov na úrovni rodeného používateľa, ale rozvíjať taký jazykový repertoár, v ktorom sa uplatnia všetky jazykové schopnosti, poznatky a skúsenosti s jazykmi. Deťom a žiakom občanov patriacim k národnostným menšinám a etnickým skupinám sa zabezpečuje právo na osvojenie si štátneho jazyka. Dôležitosť ovládania majoritného jazyka príslušníkmi minorít je podporená viacerými

európskymi odporúčaniami.

Súčasný spoločenský zmeny ovplyvňujú systém vzdelávania, ktorý kladie dôraz na aktívne ovládanie slovenského jazyka žiakmi na všetkých typoch a druhoch škôl s prihliadnutím na žiakov s vyučovacím jazykom národnostných menšín, ktorých situácia je o to zložitejšia, že pre väčšinu z nich nie je slovenský jazyk materinským jazykom. Na jednej strane je nevyhnutné, aby žiak ovládol štátny jazyk na úrovni primeranej veku, na strane druhej pedagogická prax ukazuje, že sa v školách neuplatňujú nové didaktické prístupy a inovatívne metódy v prospech zvyšovania úrovne ovládania slovenského jazyka.

1 Vytvorenie priaznivej klímy na vyučovaní

Klíma v triede sa najčastejšie myslí atmosféra v triede a nálada, ktorá tam prevláda. Podľa Mareša (2001) zahŕňa termín klíma triedy po obsahovej stránke ustálené postupy vnímania, prežívania, hodnotenia a reagovania všetkých účastníkov života triedy (žiaci, učitelia) na to, čo sa v triede odohráva, práve odohráva alebo sa má odohrať v budúcnosti. Albert (2002) pod pojmom klíma rozumie typické, relatívne stále medziľudské vzťahy, spôsoby vzájomnej komunikácie, ktoré ovplyvňujú prežívanie, pocity a city zúčastnených osôb.

Klíma triedy výrazným spôsobom ovplyvňuje motiváciu žiakov. V úspešných školách učitelia prejavujú svoj záujem o predmet a o poznanie vôbec. Vláda tam klíma náročnosti, kde učitelia svojimi postojmi trvalo dávajú najavo, že od žiakov vyžadujú dobré výkony a že sú presvedčení, že žiaci „majú na to“, aby ich dosiahli. Žiaci sa do značnej miery učia tak, ako si ich učitelia myslia, že sa budú učiť (Pygmalion efekt). Je dôležité, aby učiteľ vytvoril v triede také prostredie, ktoré motiváciu povzbudzuje (vhodným výberom učiva, metód a pomôcok) [3].

Učitelia by mali vytvoriť také prostredie vo vyučovacom procese, pri ktorom by žiaci nemali strach, trému, nenudili sa. Mali by žiakovi umožniť zažiť úspech, podporiť rozvoj jeho osobnosti a klásť požiadavky zodpovedajúce individuálnym schopnostiam žiaka. Svojou tvorivou prácou sa musia usilovať o humanizáciu sveta – teda nielen seba, ale aj širšieho okolia, spoločnosti, národnosti [11].

Podľa J. Průchu sa na vytváraní klímy triedy podieľajú:

- *komunikačné a vyučovacie postupy,*
- *participácia žiakov na vyučovaní,*
- *preferenčné postoje a očakávania učiteľov k žiakom,*
- *klíma školy.*

Pre zlepšenie klímy v triede Mareš (2001) navrhuje zamerať pozornosť na tri oblasti vyučovania. Sú nimi:

1. *Zlepšiť vzťahy medzi žiakmi* – snažiť sa o nárast súdržnosti triedy, organizovať akcie v škole a mimo nej, zaradiť do vyučovania situácie, v ktorých by žiaci viac spolupracovali ako súperili, využívať viac ako hromadné vyučovanie prácu dvojíc a skupiniek, pripravovať úlohy, ktoré je možné riešiť v skupinkách, viesť žiakov k vhodnému riešeniu medziľudských konfliktov, cielene eliminovať šikanovanie, agresiu.
2. *Zvýšiť záujem žiakov o priebeh vyučovania* – urobiť vyučovanie zaujímavejším, zaradiť úlohy, ktoré ukazujú praktické využitie učiva, zadávať žiakom témy, ktoré ich vedú k prekračovaniu školského kontextu, k nadväzovaniu kontaktov s inými ľuďmi, saturovať u žiakov potrebu kompetencie, potrebu sebaurčenia, sebauplatnenia.

3. *Zabezpečiť klúd a poriadok v triede* – v priebehu vyučovania môže byť veselo, ale je nutné odstrániť cielené rušenie vyučovania [2].

Klíma v triede ovplyvňuje psychiku učiteľov i žiakov, a tým vplýva na priebeh vyučovacieho procesu. Skúmaniu vplyvu triednej klímy na vyučovací proces sa v minulosti nevenovala veľká pozornosť. Jej význam vo vyučovacom procese je však nepopierateľný. Jedným z dôležitých predpokladov úspešnej pedagogickej práce je aj dobrá sociálna klíma.

1.1 Prieskum klímy školskej triedy

V školskom roku 2016/2017 sme uskutočnili prieskum zameraný na zmapovanie stavu klímy tried na základnej škole. Prieskumu sa zúčastnili 4 triedy 3.- 4. ročníkov (3. A., 3. B., 4. A., 4. B.), t. j. 91 žiakov, z toho 42 chlapcov a 49 dievčat.

Cieľ prieskumu: Zistiť klímu v triedach vo vyučovacom predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra.

Metóda prieskumu: Dotazníková

Dotazník zisťoval stav sociálnej klímy výučby predmetu SJasL. Obsahoval 24 otázok, ktoré boli rozdelené do týchto šiestich dimenzií:

1. Záujem žiakov o výučbu.
2. Vzťahy medzi žiakmi.
3. Učiteľova pomoc žiakom.
4. Orientácia žiakov na úlohy.
5. Poriadok a organizovanosť pri výučbe predmetu.
6. Jasnosť pravidiel pre triedu.

V každej dimenzii bol vypočítaný aritmetický priemer a percento úspešnosti. V dotazníku žiaci krúžkovali tie odpovede (áno – nie), s ktorými súhlasili, ktoré považovali za správne. Neexistovali nijaké správne, dobré či nesprávne, zlé odpovede.

Tabuľka 1 – Vyhodnotenie dotazníka na zisťovanie sociálnej klímy v triede

Dimenzie (%) / triedy	3. A.	3. B.	4. A.	4. B.
1. Záujem žiakov o výučbu	60,5	50,9	55,3	61,3
2. Vzťahy medzi žiakmi	79,7	76,6	71,2	87,1
3. Učiteľova pomoc žiakom	70,3	80,4	59,8	80
4. Orientácia žiakov na úlohy	48,9	47,4	54,5	71,6
5. Poriadok a organizovanosť pri výučbe predmetu	60,5	52,8	56	73,3
6. Jasnosť pravidiel pre triedu	89,1	86,2	64,3	87,5

Ako vidieť z hore uvedenej tabuľky, tak najmenšie percento úspešnosti v jednotlivých triedach získali tieto tri oblasti:

- *záujem žiakov o výučbu,*
- *orientácia žiakov na úlohy,*
- *poriadok a organizovanosť pri výučbe predmetu.*

Faktory, ktoré sa podieľajú na tvorbe klímy školskej triedy sú rôzne. Hlbšie sa zamýšľať

a vyvodzovať konkrétne závery z tohto prieskumu sa nedajú, ale poslúžia na zistenie aktuálneho stavu v jednotlivých triedach.

2 Zistenia z pedagogického výskumu *Sledovanie úrovne vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským (2016 – 2017)*

Závery z výskumu naznačujú potrebu inovovať platnú Konceptiu vyučovania Slovenského jazyka a slovenskej literatúry (ďalej len SJSL) z roku 1991 v zmysle komunikatívneho prístupu s prihliadnutím na už existujúce a platné pedagogické dokumenty. Kľúčovú rolu pri realizácii komunikatívneho vyučovania má učiteľ, jeho jazyková a odborno-metodická pripravenosť. Je faktom, že základná filozofia v súčasnosti platnej Konceptie z roku 1991 je stále aktuálna a jej ciele dodnes neboli dôsledne naplnené, čo potvrdzujú najzávažnejšie zistenia z posledného dotazníkového výskumu určeného pre učiteľov SJSL v školách s VJM. Dotazník bol primárne zameraný na zistenie naplnenia komunikatívneho prístupu vyučovania SJSL.

Najväčší vplyv na *záujem žiaka* o vyučovací predmet SJSL má učiteľ a jeho spôsob vyučovania (metódy a formy), ale aj obsah učiva a jeho didaktické spracovanie.

Ako najefektívnejšia *forma vyučovania* jazyka (cudzieho, nematerinského, druhého) sa odporúča vyučovanie v malých skupinách a v špeciálnych jazykových učebniach. Požiadavka delenia tried na vyučovacích hodinách SJSL sa však neobjavuje explicitne v Zákone o výchove a vzdelávaní č. 245/2008 Z. z. z 22. mája 2008 v znení neskorších predpisov a z nej vyplývajúcich platných dokumentov (okrem Vyhlášky č. 65/2015 Z. z. o stredných školách). V rámci výskumu sa potvrdilo, že nie je dostatočne zabezpečená možnosť delenia tried ani vyučovanie v špeciálnych jazykových učebniach.

Najčastejšou *organizačnou formou* na vyučovacích hodinách je frontálna práca na všetkých stupňoch vzdelávania, z čoho vyplýva, že sa neuplatňujú v žiaducej miere efektívne vyučovacie techniky a metódy.

Žiaci majú veľké problémy s osvojovaním *predmetových kompetencií* (ústny a písomný prejav, počúvanie s porozumením, čítanie, resp. čítanie s porozumením) na všetkých stupňoch vzdelávania.

U žiakov primárneho vzdelávania sú najviac *motivujúcimi faktormi* snaha dostať dobré hodnotenie, vyhovieť očakávaniam učiteľa i rodičov a súťaživosť. U žiakov vyšších ročníkov prevláda snaha dostať dobré hodnotenie a ambícia dostať sa na strednú školu, resp. vysokú školu. Snaha dohovoriť sa v slovenskom jazyku sa prejavuje až u žiakov gymnaziálneho a stredného odborného vzdelávania.

Napriek tomu, že si väčšina učiteľov uvedomuje potrebu priebežne sa vzdelávať, nevyužíva všetky formy a možnosti *d'alšieho vzdelávania*. Učители najviac preferujú metodické materiály, na 1. stupni ZŠ sú obľúbené aj otvorené hodiny. Najobľúbenejšou formou d'alšieho vzdelávania je samoštúdium. Učители však podľa vlastného vyjadrenia nevyužívajú ani v tejto forme odbornú literatúru zameranú na vyučovanie cudzích jazykov, ani knižné novinky zo slovenskej literatúry pre deti a mládež.

Učители používajú v *processe plánovania a prípravy* v prvom rade platné učebnice a pracovné zošity zo SJSL, menej využívajú súčasnú slovenskú literatúru pre deti a mládež a odbornú literatúru.

Na základe sledovania vyučovacích hodín uvádzame nasledujúce zistenia:

nedodržiavali sa dôsledne princípy komunikatívneho vyučovania jazykov,

v primárnom vzdelávaní sa realizovalo vyučovanie prevažne dvojjazyčne,

venovalo sa málo pozornosti rozvíjaniu schopnosti počúvania a čítania s porozumením, na primárnom stupni vzdelávania prevažovalo hovorenie a písanie na úkor čítania,

učitelia uprednostňovali najmä kontrolované, riadené vyučovacie techniky namiesto čiastočne kontrolovaných a nekontrolovaných techník; z organizačných foriem práce prevažovala frontálna práca, málo sa využívala práca v skupinách, vo dvojiciach a individuálna práca žiakov,

používali sa takmer vždy len platné učebnice a pracovné zošity zo SJSL, veľmi málo sa využívala slovenská literatúra pre deti a mládež a dostupné materiálno-didaktické prostriedky; len ojedinele pracovali s detskými a mládežníckymi časopismi.

Na základe zistení z najnovšieho výskumu sa opäť potvrdilo, že naďalej pretrvávajú uvedené závažné nedostatky:

vo vyučovaní naďalej prevláda nácvik morfológických javov, menšia pozornosť sa venuje lexikálnym, foneticko-fonologickým a syntaktickým odlišnostiam slovenského a vyučovacieho jazyka,

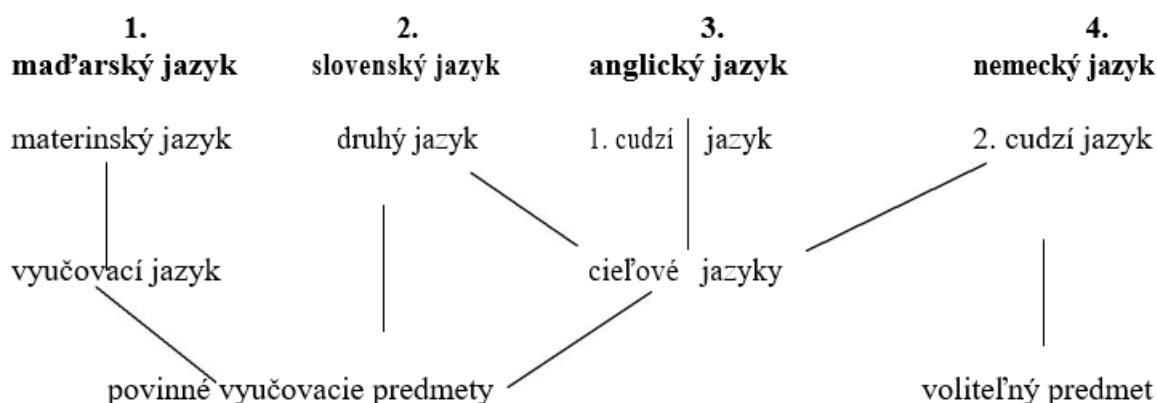
takisto na druhom stupni ZŠ a SŠ s VJM sa stále venuje väčšia pozornosť gramatickej zložke predmetu na úkor ostatných zložiek; vyučovanie literatúry sa v prevažnej miere sústredilo na literárnu teóriu.

Uvedené zistenia a závery z výskumu tvoria argumentačný aparát k zdôvodneniu potreby vypracovania Koncepcie.

3 Analýza súčasného stavu vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s VJM

V Koncepcii z roku 1991 sa v cieľoch vyučovania slovenského jazyka a literatúry v školách s VJM uvádza, že je potrebné zvážiť nereálnosť požiadavky pravého, symetrického bilingvizmu, pretože v skutočnosti je jeden jazyk vždy dominantný. V snahe redukovať preťaženosť žiakov treba rešpektovať skutočnosť, že sociálne prostredie, v ktorom mnohí žiaci vyrastajú, nie je typicky dvoj-, resp. viacjazyčné. Obsahové požiadavky vyučovacieho predmetu SJSL by preto mali byť podobné požiadavkám vyučovania cudzieho jazyka.

Vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry na primárnom stupni vzdelávania sa musí venovať náležitá pozornosť skutočnosti, že žiaci do 1. ročníka základnej školy prichádzajú s odlišnými jazykovými a rečovými kompetenciami. S podobnou výzvou sa stretávame aj na začiatku 5. ročníka ZŠ s VJM, nakoľko úroveň ovládania slovenského jazyka žiakmi na prechode na vyšší stupeň vzdelávania sa odlišuje podľa jazykového prostredia žiakov a školy, podľa úrovne ich vyjadrovacích schopností vo svojom materinskom jazyku, ako aj podľa ich vrodenných jazykových schopností, psychických a vekových osobitostí.

Obrázok 1 – Postavenie jazykov v školách s vyučovacím jazykom maďarským

Zásadný rozdiel spočíva v tom, že vo vyučovaní cudzích jazykov pri plánovaní ich obsahu a edukačného procesu sa neprihliada na už osvojené vedomosti a zručnosti žiakov v maďarskom jazyku. Na hodinách SJSJ žiaci vnímajú slovenskú reč a získavajú zručnosti v osvojovaní slovenského jazyka od 1. ročníka na základe získaných poznatkov a zručností v maďarskom jazyku.

Postavenie slovenského jazyka – slovenský jazyk je štátnym jazykom v SR, jeho používanie sa riadi jazykovým zákonom¹ a jeho aktívne zvládnutie je spoločenskou požiadavkou. Slovenský jazyk je dorozumievacím jazykom občanov maďarskej národnosti v styku s národmi a národnosťami v SR. Sociálne prostredie, v ktorom žiaci vyrastajú, nie je typicky dvojjazyčné. Väčšina žiakov pochádza z prostredia, kde sa prevažne komunikuje v maďarskom jazyku. Slovenský jazyk je pre žiakov škôl s vyučovacím jazykom maďarským druhým jazykom (L2). Z jeho špecifickostí vyplýva, že vyučovací predmet SJSJ zastáva veľmi dôležité miesto v hierarchii vyučovacích predmetov. V rámcovom učebnom pláne pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín má vyučovací predmet SJSJ rovnakú hodinovú dotáciu ako vyučovací jazyk. Pri vstupe do školy dieťa už pozná maďarský jazyk (svoj materinský jazyk), má rozvinutú artikulačnú bázu, v škole si zdokonaľuje používanie jazyka osvojovaním jeho pravidiel a zákonitostí.

Inovovaný Štátny vzdelávací program pre primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy. V dokumente sa uvádza, že vzhľadom na ciele komunikatívneho vyučovania treba dbať na to, aby náročnosťou učebného obsahu a nevhodnými edukačnými technikami sa nevytvárala psychická bariéra pri používaní slovenského jazyka. Pre konkrétny výber slov je potrebné prihliadať na vývinové špecifiká v tvorení slovných asociácií, pre mladšie deti sú typické syntagmatické asociácie, ktoré imitujú hovorovú reč, spĺňajúc takto komunikatívny cieľ vyučovania.

3.1 Faktory podporujúce osvojovanie slovenského jazyka

T. Skutnabb-Kangas uvádza štyri faktory podporujúce štúdium L2 a utvárania bilingvizmu, ktoré možno úspešne aplikovať aj vo vyučovaní slovenského jazyka ako L2.

- 1. Organizačné faktory** – spomedzi nich sú dôležité alternatívne učebné programy s vysokým stupňom úspešnosti a zabezpečenie vyučovania druhého jazyka bilingválnym učiteľom s dobrou

¹ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 204/2011 Z. z. z 28. júna 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 270/1995 Z. z. z 15. novembra 1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky

odbornou a metodickou pripravenosťou.

Aplikovať alternatívne učebné programy na vyučovanie slovenského jazyka ako L2 je potrebné v prvom rade z aspektu odlišného jazykového prostredia žiakov. Alternatívne učebné programy môžu byť súčasťou inovovaného školského vzdelávacieho programu (ďalej iŠkVP), môžu byť zárukou úspešnosti aj pri osvojovaní slovenského jazyka počnúc 1. ročníkom základnej školy až po maturitu.

2. **Faktory náklonnosti** – súvisia s humanizáciou edukačného procesu, ako aj s vhodnou motiváciou učebnej činnosti žiakov, napr. priaznivé študijné prostredie, neautoritatívna výučba a vnútorná motivácia súvisiaca s pochopením vzdelávacích cieľov a sympatiou k nim.
3. **Faktory súvisiace s učením sa** – vytvorenie podmienok na zabezpečenie malej miery úzkosti, vysokého stupňa motivácie a vysokej sebadôvery učiaceho sa (pocitu úspešnosti).
4. **Lingvisticko-sociálne faktory** – súvisia jednak s jazykom a jednak so sociálnym a jazykovým prostredím žiakov. Nevyhnutným lingvistickým faktorom v procese osvojovania druhého jazyka je kvalitné vyučovanie maďarského jazyka, pretože ak sa dieťa naučí používať jazyk pri myslení a riešení problémov v jednom jazyku, tento potenciál môže preniesť aj na ďalšie jazyky.

Proces vyučovania slovenského jazyka je opačný ako vyučovanie materinského jazyka. Kým v materinskom jazyku sa postupuje od spontánneho používania jazyka k jeho uvedomenému používaniu, v slovenskom jazyku uvedomeným osvojovaním sa pokračuje k spontánnemu používaniu jazyka.

3.2 Prioritné strategické oblasti ďalšieho rozvoja

Vychádzajúc z plnenia cieľov a po úspešnej implementácii výsledkov a záverov Národného projektu sa predpokladá kvalitatívny posun v uvedených strategických oblastiach.

A) Strategická oblasť zameraná na učiteľ'a vyučujúceho SJSL

zlepšenie vzťahu učiteľ'ov k slovenskému jazyku, k vyučovaciemu predmetu SJSL, k slovenskému národu a slovenskej kultúre,

zlepšenie komunikačných kompetencií učiteľ'ov vyučujúcich SJSL, najmä kultivovaného jazykového prejavu v slovenskom jazyku,

zvyšovanie profesijných kompetencií učiteľ'ov vyučujúcich SJSL, najmä v oblasti problematiky vyučovania SJSL v školách s VJM a metodológie vyučovania cudzích jazykov,

zlepšenie práce učiteľ'ov s pedagogickými dokumentmi v oblasti plánovania vyučovacieho procesu a prípravy na vyučovanie SJSL,

zlepšenie spolupráce medzi vyučujúcimi SJSL primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania, zlepšenie spolupráce medzi vyučujúcimi SJSL v rámci predmetovej komisie pre SJSL, resp. metodického združenia v rámci školy.

B) Strategická oblasť zameraná na vyučovanie SJSL

vo vyučovacom procese sa riadiť princípmi vyučovania cudzích jazykov,

- zvyšovanie efektivity vyučovacieho procesu SJSJL delením tried na skupiny,
- zvyšovanie efektivity vyučovacieho procesu SJSJL aplikovaním komunikatívneho prístupu a uplatnením činnostne zameraného prístupu,
- zlepšenie efektivity využívania materiálo-didaktických prostriedkov vo vyučovacom procese SJSJL,
- zlepšenie pomeru dvojazyčného a jednoazyčného charakteru vyučovania v prospech jednoazyčného.

C) Strategická oblasť zameraná na žiaka

- vytvorenie a pestovanie pozitívneho vzťahu žiakov k vyučovaciemu predmetu SJSJL, k slovenskému jazyku, k slovenskému národu a slovenskej kultúre,
- zlepšenie komunikačných kompetencií žiakov v slovenskom jazyku rešpektovaním princípu opory o materinský jazyk,
- zlepšenie komunikačných kompetencií žiakov v slovenskom jazyku využívaním aktivizujúcich metód,
- zlepšenie plynulého prechodu od reproduktívnej k produktívnej forme komunikácie žiakov,
- efektívnejšie používanie slovenského jazyka žiakmi v autentických komunikačných situáciách, zlepšenie študijných výsledkov žiakov zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry.

Záver

V procese zlepšovania kvality školy zohráva dôležitú úlohu aj poznanie a analýza vyučovacieho procesu. Kvalitné vyučovanie by malo vyústiť do dobrej úrovne vedomostí a zručností žiakov, ktoré dáva ten najlepší predpoklad uplatnenia sa absolventov na trhu práce. Zavedenie nejakej inovácie, hoci aj malej vedie k zdokonaleniu vyučovacieho procesu. Náležitú pozornosť treba venovať aj klíme v triedach, ktorú treba diagnostikovať a neustále optimalizovať v záujme zlepšovania pedagogickej práce a práce žiakov.

V záujme skvalitnenia vyučovania SJSJL v základných školách s VJM sa odporúča zabezpečiť pravidelné vzdelávanie učiteľov škôl s VJM (kontinuálne vzdelávanie, prednášky, semináre, workshopy) zamerané na metodiku, konverzáciu a na špecifické otázky vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry. Je nevyhnutné, aby sa v budúcnosti systematicky a priebežne organizovali spoločné semináre, workshopy, stretnutia učiteľov 1. stupňa a učiteľov slovenského jazyka a slovenskej literatúry 2. stupňa základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským.

Literatura

- Albert, A. (2002). *Rozvoj kvality v škole*. 1. vydanie. Bratislava: Metodické centrum. 92 s. ISBN 80-8052-166-2.
- Čáp, J. & Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 80-71-78-463-X.
- Döményová, A. & Halászová, A. (2014). Vybrané údaje z výskumu Štátneho pedagogického ústavu Sledovanie úrovne vyučovania slovenského jazyka v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským. In: Zborník medzinárodnej vedeckej konferencie Univerzity J. Selyeho – 2014 „Vzdelávanie a veda na začiatku XXI. storočia“, Komárno, s. 114 – 137. ISBN 978-80-8122-104-0;
- Horváthová, K. (2010). *Kontrola a hodnotenie v školskom manažmente*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer. 106 s. ISBN 978-80-8078-329-7.
- Horváthová, K. (2011). Súčasné požiadavky na proces riadenia škôl a prípravu školských manažérov

- v Slovenskej republiky. In: *Otázky koncepcie prípravy riadiacich zamestnancov škôl*. Nitra: PF UKF Nitra. s. 9-47. ISBN 978-80-558-0001-1.
- Kalhous, Z. & Obst, O. (2002). *Školní didaktika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-253-X.
- Prokypčáková, K., - Malá, D. & Porubská, G. (2006). *Celoživotné vzdelávanie ako cesta ku znalostnej spoločnosti (skúsenosti PF UKF v Nitre) /*. Bratislava: Eruditio, spol. s r.o., 2006. - 64 s. - ISBN 80-88954-37-1.
- Prucha, J. (1997). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-170-3.
- Puskás, A. (2017). *Assessing Young Learners in the English Language Classroom*. 1. vyd. Szeged: Belvedere Meridionale. 139 s. ISBN 978-615-5372-82-7.
- Skutnabb-Kangas, T. (1995). *Jazyk, národnosť a menšiny*. 1. vyd. Bratislava: Nadácia MRG – Slovakia.
- Šenkár, P. (2016). *Súradnice básnickej polyfónie Slovákov v Rumunsku*. Nadlak Vydavateľstvo Ivan Krasko. 219 s. - ISBN 978-973-107-116-9.
- Zákon NR SR č. 204/2011 Z. z. z 28. júna 2011, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 270/1995 Z. z. z 15. novembra 1995 o štátnom jazyku Slovenskej republiky.

Kontaktná adresa:

István Szőköl, Dr. habil. Ing. PhD., Ing-Paed IGIP
Katedra pedagogiky, Pedagogická fakulta Univerzity J. Selyeho
Bratislavská cesta 3322, 94501 Komárno, Slovenská republika, szokoli@ujs.sk